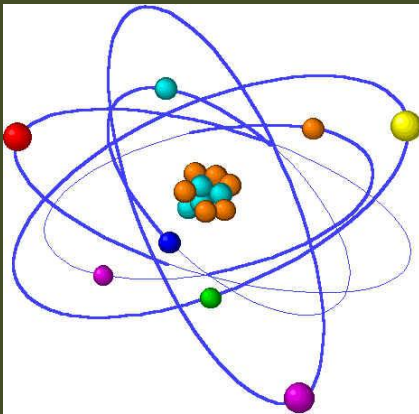
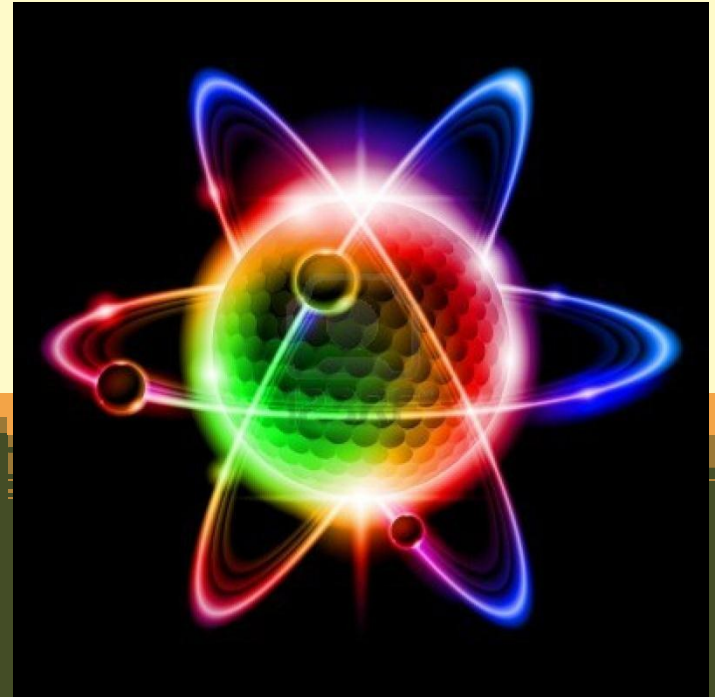

Тема: «Атоми і хімічні елементи. Молекули, їх рух. Дифузія».

Природознавство 5 клас
Урок №8

Мета:

- Сформувати уявлення про будову речовини.
- Закріпити знання про агрегатні стани речовини;
- сформувати уявлення про атомну та молекулярну будову речовини, рух молекул; ознайомити з найпоширенішими хімічними елементами довкілля; розвивати вміння знаходити причинно-наслідкові зв'язки, робити висновки, працювати за зразком з коментуванням своїх дій; виховувати потяг до дослідництва.

- Тіла утворені з... (речовин).
- Наука, що вивчає речовини та перетворення одних речовин на інші, називається... (хімія).
- З однієї речовини, наприклад, алюмінію, можна виготовити... (декілька тіл).
- Вода в природі може перебувати в таких станах: ... (рідкому, твердому, газоподібному).
- Зміна агрегатного стану речовини залежить від зміни... (температури).

- **Наведіть приклади тіл і речовин. Наведіть приклади речовин і декількох тіл, з яких вони виготовлені.**

- Як ви думаєте, з чого складається речовина?
- З чого складається вода? Чи змінюється склад води якщо вона переходить з рідкого стану в газоподібний?
- Чому ми чуємо запах підгорілої на кухні їжі, парфумів тощо?

Відповіді на ці запитання
ми зможемо дати
впродовж уроку за темою
«Атоми і хімічні елементи.
Молекули, їх рух.
Дифузія».

План

- **Атоми.**
- **Молекули.**
- **Взаємодія і утворення молекул під час перетворення речовини.**
- **Дифузія.**

**Атом — це найдрібніша,
хімічно неподільна
частинка речовини.**

- Нині відомо 110 видів атомів їх називають хімічними елементами.

Періодична система хімічних елементів Д.І. Менделєєва

Період	Ряд	Г Р У П П И																						
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII															
1	1	H Гідроген Водень 1,0079														He Гелій 4,0026	Порядковий номер							
2	2	Li Літій 6,941	Be Берилій 9,012	B Бор 10,81	C Карбон Вуглець 12,011	N Нітроген Азот 14,0067	O Оксиген Кисень 15,999	F Флуор Фтор 18,998	Ne Неон 20,179	Символ елемента														
3	3	Na Натрій 22,990	Mg Магній 24,305	Al Алюміній 26,981	Si Силіцій Кремній 28,086	P Фосфор 30,973	S Сульфур Сірка 32,06	Cl Хлор 35,453	Ar Аргон 39,948	Атомна маса														
4	4	K Калій 39,098	Ca Кальцій 40,08	Sc Скандій 44,956	Ti Титан 47,90	V Ванадій 50,941	Cr Хром 51,996	Mn Манган Марганець 54,938	Fe Ферум Залізо 55,847	Co Кобальт 58,933	Ni Нікол Нікель 58,70	Назва елемента												
	5	Cu Купрум Мідь 63,546	Zn Цинк 65,39	Ga Галій 69,72	Ge Германій 72,59	As Арсен Миш'як 74,921	Se Селен 78,96	Br Бром 79,904	Kr Криптон 83,80															
5	6	Rb Рубідій 85,468	Sr Стронцій 87,62	Y Ітрій 88,906	Zr Цирконій 91,22	Nb Ніобій 92,906	Mo Молібден 95,94	Tc Технецій [98,906]	Ru Рутеній 101,07	Rh Родій 102,905	Pd Паладій 106,4													
	7	Ag Аргентум Срібло 107,868	Cd Кадмій 112,41	In Індій 114,82	Sn Станум Олово, цина 118,71	Sb Стибій 121,75	Te Телур 127,60	I Іод Йод 126,904	Xe Ксенон 131,30															
6	8	Cs Цезій 132,91	Ba Барій 137,33	*La Лантан 138,905	Hf Гафній 178,49	Ta Тантал 180,948	W Вольфрам 183,85	Re Реній 186,207	Os Осмій 190,2	Ir Іридій 192,22	Pt Платина 195,09													
	9	Au Аурум Золото 196,967	Hg Меркурій Ртуть 200,59	Tl Талій 204,37	Pb Плюмбум Свинець, оливо 207,2	Bi Бісмут Вісмут 208,980	Po Полоній [209]	At Астат [210]	Rn Радон [222]															
7	10	Fr Францій [223]	Ra Радій 226,025	**Ac Актиній [227]	104 Unq Уннлквадій [261]	105 Unp Уннлпентій [262]	106 Unh Уннлгексій [263]	107 Uns Уннлсептій [264]	108 Uno Уннлоктій [265]	109 Une Уннліеній [266]	110 Uun Унуннілій [272]													
Вищі оксиди		R_2O	RO	R_2O_3	RO_2	R_2O_5	RO_3	R_2O_7	RO_4															
Леткі водневі сполуки					RH_4	RH_3	H_2R	HR																
*Лантаноїди	58 Ce Церій 140,12	59 Pr Празеодим 140,908	60 Nd Неодим 144,24	61 Pm Прометій [145]	62 Sm Самарій 150,36	63 Eu Європій 151,96	64 Gd Гадоліній 157,25	65 Tb Тербій 158,925	66 Dy Диспрозій 162,50	67 Ho Гольмій 164,93	68 Er Ербій 167,26	69 Tm Тулій 168,934	70 Yb Ітербій 173,04	71 Lu Лютецій 174,97										
**Актиноїди	90 Th Торій 232,038	91 Pa Протактиній [231]	92 U Уран 238,029	93 Np Нептуній [237]	94 Pu Плутоній [244]	95 Am Америцій [243]	96 Cm Кюрії [247]	97 Bk Берклій [247]	98 Cf Каліфорній [251]	99 Es Ейнштейній [254]	100 Fm Фермій [257]	101 Md Менделєвій [258]	102 No Нобелій [259]	103 Lr Лоуренсій [260]										

Кожний хімічний
елемент має свою назву
та умовне позначення у
вигляді хімічного
символу.

З атомів яких хімічних елементів складаються ці тіла?

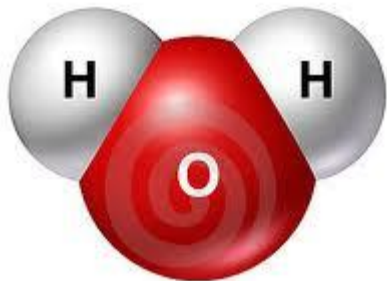
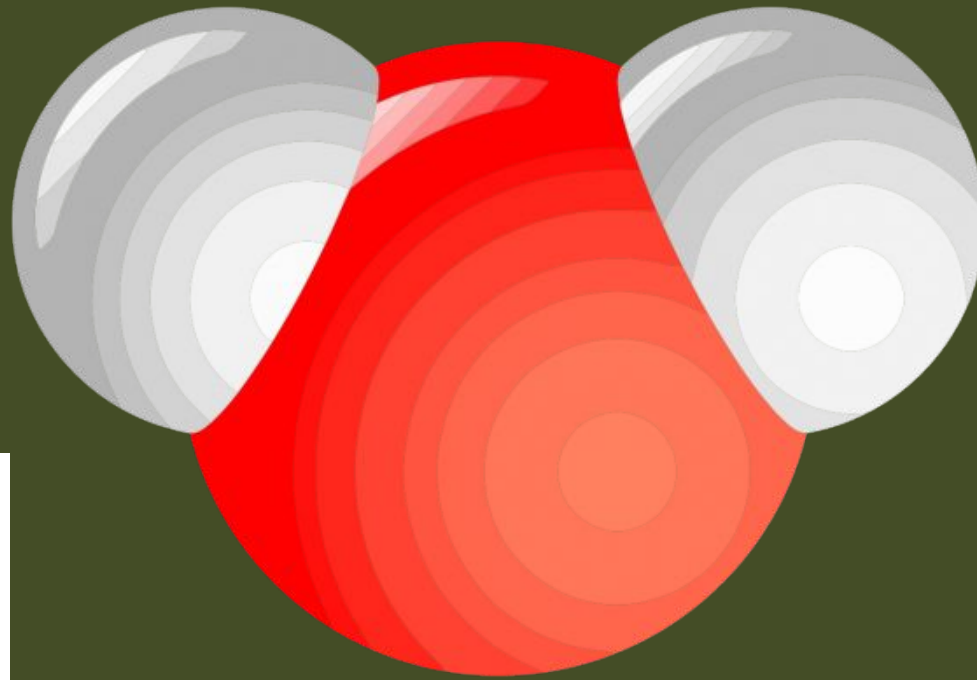
hlama-net.com

alla-moroz.ucoz.com

Атоми у складі речовин можуть існувати окремо або сполучатися між собою, утворюючи молекули.

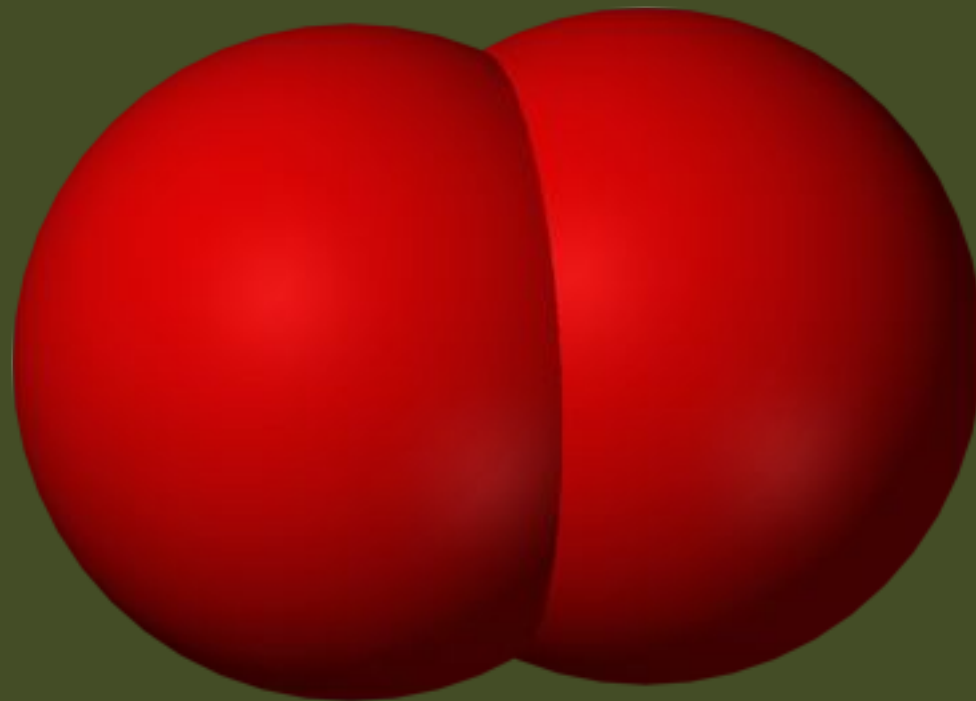
Молекула води складається з трьох атомів — одного атома Оксигену і двох атомів Гідрогену.

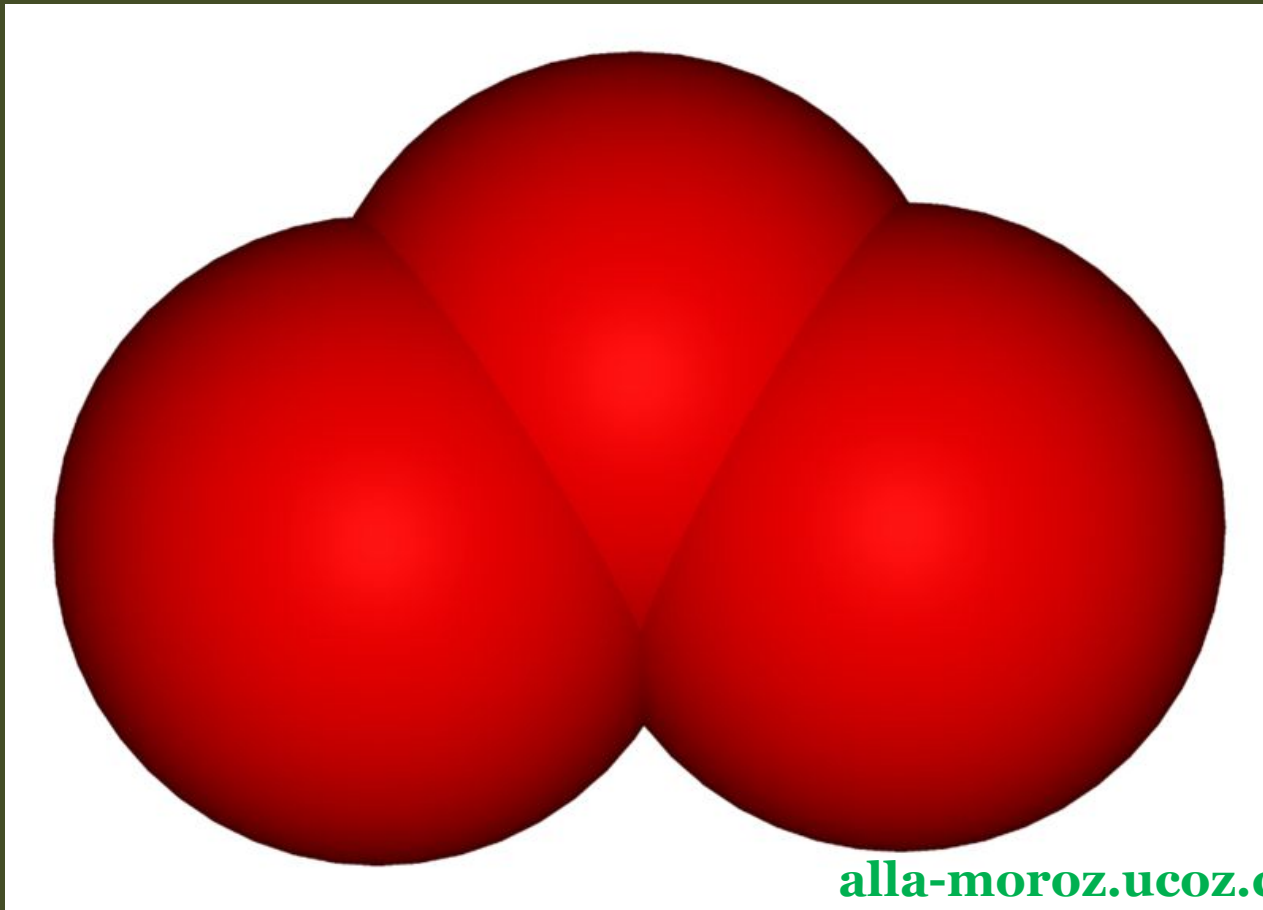
WATER
MOLECULE

dreamstime.com

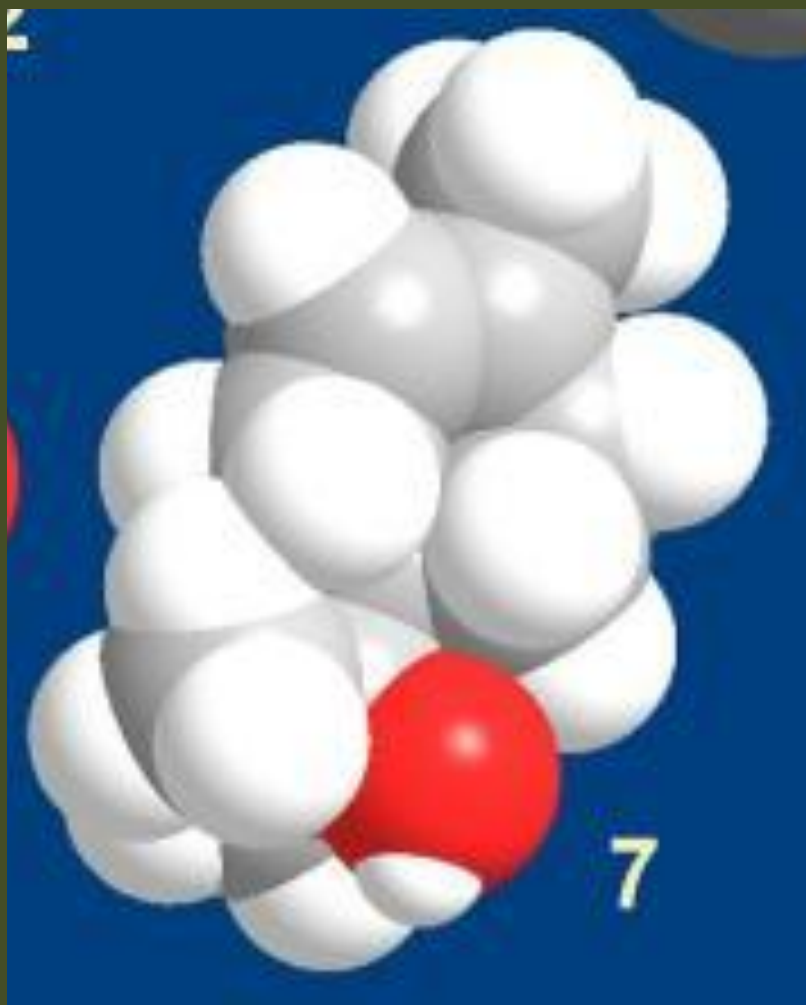
Молекула кисню утворена двома атомами Оксигену

Молекула озону утворена трьома атомами Оксигену

молекула цукру
складається аж
із 45 атомів
трьох видів —
Карбону,
Оксигену і
Нітрогену.

Як ви думаєте....

- Чи змінюється склад молекул речовини при зміні її агрегатного стану? Чим це пояснюється?
- Чому лід може мати сталу форму, а газ не може?
- Що відбувається з молекулами речовин під час їх перетворень ?

- При будь-яких агрегатних перетвореннях речовини її молекули не змінюються, а змінюється лише взаємодія між ними. Під час перетворень одних речовин на інші молекули руйнуються, а їхні атоми об'єднуються у молекули інших речовин.

Виконання учнями досліду «Дифузія в рідинах».

Дослід .

В склянки з холодною та гарячою водою одночасно опустіть пакетики з чаєм.

- *Що ви спостерігаєте?*
- *Чи з однаковою швидкістю забарвлюється холодна і гаряча вода?*

Явище проникнення
молекул однієї речовини у
проміжки між
молекулами іншої
речовини внаслідок
їхнього хаотичного руху
називають **дифузією**

Робота з підручником

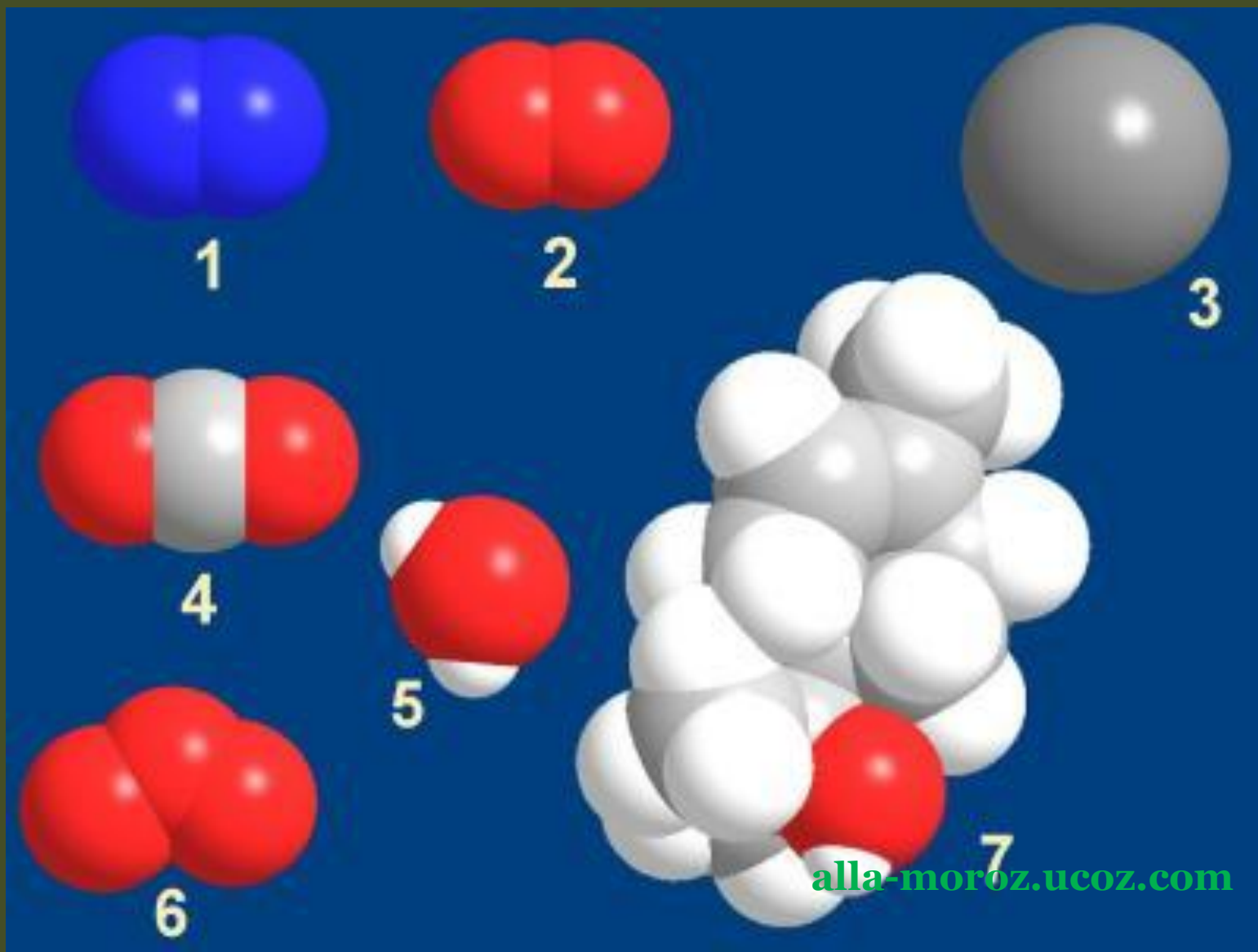
Прочитайте фрагмент статті і дайте відповіді на запитання:

- Чи відбувається дифузія в твердих тілах?
- Яке значення явища дифузії для живих організмів?

- 1. Явище проникнення молекул однієї речовини між молекулами іншої речовини...**
- 2. Найменша, хімічно неподільна частинка речовини....**
- 3. Частинка речовини....**
- 4. Наука, що вивчає речовини та перетворення одних речовин на інші...**

Молекули яких речовин зображені

Дай відповіді на запитання

- Як слід розуміти поняття «атом» і «хімічний елемент»
- Що таке молекула?
- Чим молекули відрізняються від атомів?
- Наведіть докази руху молекул.
- Як агрегатний стан речовини впливає на дифузію її молекул?
- Де в живій природі можна спостерігати явище дифузії?

Домашнє завдання

- 1. Опрацювати матеріал підручника, дати відповіді на поставлені у кінці тексту запитання.
- 2. За малюнками підручника виліпіть з пластиліну моделі молекул води, кисню, водню. Поясніть, чи є між ними відмінність і яка саме.

**Бажаю успіхів при
вивченні нових тем**

Презентація створена з допомогою Інтернет-ресурсів

- <http://images.yandex.ua>